

політ. подій, геогр. середовища, народного побуту М.-Б. спирається на рукописні свідчення франц. агента в *Лівобережній Україні* Руселя Вуцема. Схарактеризував українців як єдиний етногр. масив на просторі від Карпат до *Наддніпрянської України*, відзначивши їх генетичне коріння в *Київській Русі*. У цьому зв'язку привернув увагу до історії «Галицького королівства» як незалежної д-ви кн. *Данила Галицького*. Студії М.-Б. порушували проблему франц.-укр. екон. зв'язків, наголошуючи на обопільних вигодах торгівлі між двома крайнами і прямих середземноморсько-чорномор. шляхах для її розвитку.

Тв.: *Tableau de la Pologne ancienne et moderne*. Paris, 1807.

M.M. Варварцев.

МАЛЮШІЦЬКІ — волин. шляхетський рід власного герба, що походив з Новогородського воєводства *Великого князівства Литовського*.

Найвідоміший представник роду **Василь Андрійович** Малюшицький (п. між 1604 і 1606) був суразьким намісником (1594—1604) кн. В.-К. Острозького, «старшим строїтелем і патроном острозького шпитяля». У сучасних дослідженнях його ототожнюють з автором полемічних творів Василем *Суразьким*. Прийнято вважати, що батьками Василя Андрійовича були король. секретар, писар великий літов. (1574) і новогородський *лідкоморій* (1567—76) Андрій Іванович Обрінський (п. 1589) та Марина Іванівна, уроджена княжна Масальська. Припущення про родинний зв'язок між Обрінськими та Василем Андрійовичем М. базується на відомостях про те, що Суразький маєток, в якому урядував Василь Андрійович, тривалий час належав родині новогородського *лідкоморія* — Андрія Івановича Обрінського. 1580 останній продав свої володіння кн. В.-К. Острозькому, який записав їх на *Острозьку академію* (1585), а через 10 років призначив суразьким управителем саме Василя Андрійовича. Нащадки Василя Андрійовича і його дружини Гальшки (згадана 1594) осіли на Волині й у 1-й пол. 17 ст. перебували при дворах князів *Острозьких* і *Корецьких*.

Відомо, що один з онуків правосл. полеміста **Костянтин** (п. 1668), молоді літа присвятивши військ. службі, наприкінці життя вступив до ордену *езуїтів*.

Представники роду М. проживали на Волині та в білорус. землях ВКЛ ще у 18 ст.

Дж.: Центральний державний історичний архів України в м. Києві, ф. 21, 22, 25.

Літ.: *Niesiecki K. Herbarz Polski*, t. 4. Lipsk, 1841; *Slownik geograficzny królewstwa polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. 6. Warszawa, 1885; *Мицько І.З.* Український писатель-полемист Василь Суражский — сподвижник Івана Федорова. В кн.: *Федоровские чтения*, 1979. М., 1982; *Мицько І.* Острозька слов'яно-греко-латинська академія. К., 1990; *Urzędnicy centralni i dostoynicy Wielkiego Księstwa Litewskiego XIV—XVIII wieku*: Spisy. Kórnik, 1994.

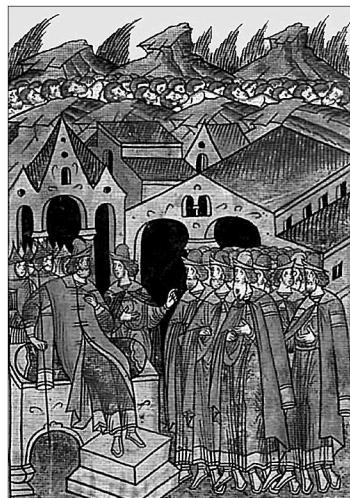
I.A. Тесленко.

МАМАЙ (р. н. невід. — п. 1380) — вихоць з князівського роду монгол. племені кіят, якому в 14 ст. належало Лівобережжя Підніпров'я на південні від *дніпровських порогів*. Нелегітимний правитель *Золотої Орди*, засн. т. зв. Мамаєвої орди — політично протиставленої «Волзькому царству» та його столиці — Сараю ал-Джедід (див. *Сараї-Берке*). Уперше згадується в писемних джерелах у зв'язку з подіями кінця 1350-х рр. Рос. наративні джерела називають М. «темником», «ординським князем», інколи називають «парем», а деякі сх. — еміром Криму, зatem хана Бірдібека (1357—59) і його управителем усіма держ. справами. Самостійна політ. кар'єра М. розпочалася в умовах загострення династичної кризи в Золотій Орді після смерті хана Бірдібека. У серпні 1361 М. зробив невдалу спробу звести на ханський трон у Сараї свого ставленника Абдуллу й змущений був рятуватися втечею на правий берег Волги. Його втручання в боротьбу династичних угруповань призвело до загальнополіт. кризи й розколу Золотої Орди 1362 по р. Волга на контролювані сх. династами (Ордайдами; нащадками Орда-Ічена, старшого брата *Батія*) «Волзьке царство» та конфонтуючу з ним «Мамасуву орду», територію якої стали стежи Причорномор'я і Приазов'я і Криму (з 1365). М. тричі захоплював Сараї ал-Джедід

(1362, 1367—68, 1372—74), пошивав свою владу на волзький *Булгар Великий* (1370), але втративши їх не зміг. Будучи узуратором і нечинтізидом, М. реалізовував свою владу в Золотій Орді через ханів-маріонеток: Абдуллу (1361—70), Мухаммед-Буляка (1370—79), Туляка (1379—80). На політ. арені виступав як дипломат і завойовник, реставратор держ. єдності й утрачених під час усобиць панівних позицій Золотої Орди в Сх. Європі. Насправді ж його дії за своїм характером і результатами були сепаратистськими, внаслідок їх Ординська д-ва зазнала непоправних територіальних утрат, її екон. та воєнно-політ. потенціал, міжнар. позиції були значно ослаблені. В останнє десятиріччя правління енергійно добивався відновлення екон. та політ. залежності від Золотої Орди князівств Пн.-Сх. Русі. З цією метою організував кілька каральних нападів і великих походів на Переяславль-Рязанський (нині м. Рязань, РФ; 1370, 1373), Нижній Новгород (нині місто в РФ) і Новосіль (нині місто Орловської обл., РФ; обидва походи —

«Книга о побоїще Мамая» у рукописі київського походження кінця 17 ст.
Фрагмент.

Мамай розмовляє зі своїми вельможами.
Мініатюра з Лицевого літописного зводу
16 ст.